

## II

(Akty, ktorých uverejnenie nie je povinné)

## RADA

## ROZHODNUTIE RADY

z 20. februára 2006

**o strategických usmerneniach Spoločenstva pre politiku rozvoja vidieka (programovacie obdobie 2007–2013)**

(2006/144/ES)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1698/2005 z 20. septembra 2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) <sup>(1)</sup>, a najmä na jeho článok 9 ods. 2 prvú vetu,

so zreteľom na návrh Komisie,

so zreteľom na stanovisko Európskeho parlamentu <sup>(2)</sup>,

keďže:

- (1) Článok 9 ods. 1 nariadenia (ES) č. 1698/2005 ustanovuje, že by sa na úrovni Spoločenstva mali prijať strategické usmernenia pre politiku rozvoja vidieka pre programovacie obdobie od 1. januára 2007 do 31. decembra 2013, aby sa určili priority v oblasti rozvoja vidieka.
- (2) Tieto strategické usmernenia by mali odrážať mnoho-funkčnú úlohu, akú má poľnohospodárstvo vo vzťahu k bohatstvu a rôznorodosti typov krajiny, potravinárskych výrobkov, ako aj kultúrneho a prírodného dedičstva v celom Spoločenstve.

- (3) Tieto strategické usmernenia by mali určiť oblasti, ktoré sú dôležité pre splnenie priorít Spoločenstva, najmä göteborgských cieľov trvalej udržateľnosti a obnovenej lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť ustanovenej na zasadnutí Európskej rady v Göteborgu (15. a 16. júna 2001) a v Solúne (20. a 21. júna 2003).

- (4) Na základe týchto strategických usmernení by mal každý členský štát vypracovať plán pre svoju národnú stratégiu ako referenčný rámec pre vypracovanie programov rozvoja vidieka,

ROZHODLA TAKTO:

*Jediný článok*

Týmto sa prijímajú strategické usmernenia Spoločenstva pre politiku rozvoja vidieka (programovacie obdobie 2007 – 2013) uvedené v prílohe.

V Bruseli 20. februára 2006

*Za Radu*  
*predseda*  
J. PRÖLL

<sup>(1)</sup> Ú. v. EÚ L 277, 21.10.2005, s. 1.

<sup>(2)</sup> Zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku.

## PRÍLOHA

**Strategické usmernenia Spoločenstva pre politiku rozvoja vidieka (programovacie obdobie 2007 – 2013)****1. ÚVOD**

Nariadenie (ES) č. 1698/2005 vymedzuje účel a rozsah pomoci z EPFRV. Strategické usmernenia Spoločenstva v tomto rámci určujú oblasti dôležité pre splnenie priorít Spoločenstva, najmä göteborgských cieľov trvalej udržateľnosti a obnovení lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť.

Strategické usmernenia Spoločenstva pre politiku rozvoja vidieka pomôžu:

- určiť a dohodnúť oblasti, kde využitie podpory EÚ pre rozvoj vidieka vytvára na úrovni EÚ najväčšiu pridanú hodnotu,
- vytvoriť prepojenie s hlavnými prioritami EÚ (Lisabon, Göteborg) a premietnuť ich do politiky rozvoja vidieka,
- zabezpečiť konzistentnosť s ostatnými politikami EÚ, najmä v oblasti súdržnosti a životného prostredia,
- sprevádzať vykonávanie novej, trhovo orientovanej spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP), ako aj potrebnú reštrukturalizáciu, ktorú bude mať za následok v starých a nových členských štátoch.

**2. ROZVOJ VIDIEKA A VŠEOBECNÉ CIELE SPOLOČENSTVA****2.1. SPP a rozvoj vidieka**

Poľnohospodárstvo naďalej využíva najviac vidieckej pôdy a je určujúcim faktorom pre kvalitu vidieka a životného prostredia. Po nedávnom rozšírení Európskej únie vzrástol význam a relevantnosť SPP a rozvoja vidieka.

Bez dvoch pilierov SPP – trhovej politiky a politiky rozvoja vidieka – by mnohé vidiecke oblasti Európy čelili čoraz väčším hospodárskym, sociálnym a environmentálnym problémom. Európsky model poľnohospodárstva odzrkadľuje mnohofunkčnú úlohu, akú má poľnohospodárstvo vo vzťahu k bohatstvu a rôznorodosti typov krajiny, potravinárskych výrobkov, ako aj kultúrneho a prírodného dedičstva<sup>(1)</sup>.

Hlavné zásady SPP – trhový politiku a politiku rozvoja vidieka – stanovila Európska rada na zasadnutí v Göteborgu (15. a 16. júna 2001). Podľa jej záverov vysoký hospodársky výkon musí sprevádzať trvalo udržateľné využívanie prírodných zdrojov a trvalo udržateľná produkcia odpadu, zachovanie biodiverzity, ochrana ekosystémov a boj proti rozširovaniu púští. V záujme splnenia týchto cieľov by SPP a jej ďalší vývoj mali, okrem iného, prispievať k trvalo udržateľnému rozvoju väčším dôrazom na podporu zdravých, vysoko kvalitných výrobkov, výrobných postupov trvalo udržateľných z hľadiska životného prostredia vrátane organickej výroby, ako aj na obnoviteľné suroviny a ochranu biodiverzity.

Tieto vedúce zásady boli potvrdené v záveroch o lisabonskej stratégii zo zasadnutia Európskej rady v Solúne (20. a 21. júna 2003). Reformovaná SPP a rozvoj vidieka môžu v nadchádzajúcich rokoch rozhodujúcou mierou prispieť ku konkurencieschopnosti a trvalo udržateľnému rozvoju.

<sup>(1)</sup> Závery predsedníctva zo zasadnutí Európskej rady v Luxemburgu (12. a 13. decembra 1997), v Berlíne (24. a 25. marca 1999) a v Bruseli (24. a 25. októbra 2002).

## 2.2. Na ceste k trvalo udržateľnému poľnohospodárstvu: reformy SPP v rokoch 2003 a 2004

Reformy SPP v rokoch 2003 a 2004 predstavujú významný krok smerom k zlepšeniu konkurencieschopnosti a k trvalo udržateľnému rozvoju poľnohospodárskej činnosti v EÚ a stanovujú rámec pre budúce reformy. Rad reforiem prispel ku konkurencieschopnosti európskeho poľnohospodárstva znížením záruk cenovej podpory a podporou štrukturálnych zmien. Zavedenie neviazaných priamych platieb pomáha poľnohospodárom reagovať na trhové signály vyplývajúce z dopytu spotrebiteľov, a nie z politických stimulov súvisiacich s kvantitou. Zaradenie dodržiavania noriem ochrany životného prostredia, bezpečnosti potravín, zdravia a blaha zvierat medzi podmienky udelenia podpory posilňuje dôveru spotrebiteľov a zvyšuje trvalú udržateľnosť poľnohospodárstva z hľadiska životného prostredia.

## 2.3. Rozvoj vidieka 2007 – 2013

Budúca politika rozvoja vidieka sa sústreďí na tri kľúčové oblasti: agropotravinárske hospodárstvo, životné prostredie a vidiecke hospodárstvo a obyvateľstvo v širšom zmysle. Nová generácia stratégií a programov rozvoja vidieka bude vychádzať zo štyroch osí, a to: 1. zlepšenia konkurencieschopnosti odvetvia poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, 2. zlepšenia životného prostredia a vidieka, 3. kvality života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácie vidieckeho hospodárstva, 4. z konceptu Leader.

V rámci osi 1 sa rad opatrení zameria na ľudský a materiálny kapitál v poľnohospodárstve, potravinárstve a lesnom hospodárstve (podporou odovzdávania vedomostí a inovácií), ako aj na kvalitu produkcie. Os 2 zahŕňa opatrenia na ochranu a zlepšenie prírodných zdrojov, ako aj na uchovanie poľnohospodárskych a lesohospodárskych systémov s vysokou prírodnou hodnotou a typov kultúrnej krajiny vo vidieckych oblastiach Európy. Os 3 prispieva k rozvoju miestnej infraštruktúry a ľudského kapitálu vo vidieckych oblastiach s cieľom zlepšiť podmienky rastu a tvorby pracovných miest vo všetkých odvetviach a diverzifikáciu hospodárskych činností. Os 4, ktorá vychádza zo skúseností získaných v rámci programu Leader, prináša možnosti inováčnej správy prostredníctvom lokálnych prístupov typu „zdola nahor“ v oblasti rozvoja vidieka.

## 2.4. Riešenie problémov

Vidiecke oblasti sú veľmi rozmanité a siahajú od odľahlých vidieckych oblastí, ktoré sa vyludňujú a upadajú, po prímestské oblasti pod narastajúcim tlakom mestských centier.

Podľa definície OECD, ktorá vychádza z hustoty zaľudnenia, tvoria vidiecke oblasti <sup>(1)</sup> 92 % územia EÚ. V prevažne vidieckych oblastiach žije 19 % obyvateľstva a 37 % vo výrazne vidieckych oblastiach. Tieto oblasti v EÚ produkujú 45 % hrubej pridanej hodnoty (HPH) a poskytujú 53 % pracovných miest, avšak v porovnaní s nevidieckymi oblasťami často zaostávajú z hľadiska niekoľkých socio-ekonomických ukazovateľov, vrátane štrukturálnych ukazovateľov. Vo vidieckych oblastiach je príjem na osobu asi o jednu tretinu nižší <sup>(2)</sup>, nižšia je aj miera zamestnanosti žien, menej rozvinuté je odvetvie služieb, podiel ľudí s vyšším vzdelaním je vo všeobecnosti nižší a menší percentuálny podiel domácností má prístup k „širokopásmovému“ internetu. V niektorých vidieckych oblastiach je najväčším problémom ich odľahlá a okrajová poloha. Tieto nevýhody sú často ešte výraznejšie v prevažne vidieckych oblastiach, hoci zo všeobecného hľadiska sa môže situácia na úrovni EÚ medzi členskými štátmi výrazne odlišovať. Nedostatok príležitostí, kontaktov a možností vzdelávania je v odľahlých vidieckych oblastiach veľkým problémom najmä pre ženy a mladých ľudí.

Rozšírenie zmenilo poľnohospodársku mapu. V starých členských štátoch predstavuje poľnohospodárstvo 2 % HDP, v nových členských štátoch 3 % a v Rumunsku a Bulharsku viac ako 10 %. V nových členských štátoch je podiel poľnohospodárstva na zamestnanosti trikrát vyšší (12 %) ako v starých členských štátoch (4 %). V Bulharsku a Rumunsku je podiel obyvateľstva pracujúceho v poľnohospodárstve podstatne vyšší.

Poľnohospodárske a potravinárske odvetvie spolu tvoria významnú časť hospodárstva EÚ, poskytuje 15 miliónov pracovných miest (8,3 % z celkového počtu) a predstavuje 4,4 % HDP. EÚ je najväčším výrobcom potravín a nápojov na svete s celkovou výrobou, ktorá sa odhaduje na 675 miliárd EUR. Toto odvetvie je však z hľadiska veľkosti naďalej veľmi polarizované a roztrieštené, čo pre podniky predstavuje významné príležitosti, ale aj riziká. Lesné hospodárstvo a súvisiace odvetvia zamestnávajú približne 3,4 miliónov ľudí a ich obrat je 350 miliárd EUR, v súčasnosti sa však využíva len 60 % ročného prírastku lesov.

<sup>(1)</sup> Definícia OECD vychádza z podielu obyvateľstva žijúceho vo vidieckych obciach (t. j. s menej ako 150 obyvateľmi na km<sup>2</sup>) v danom regióne NUTS III. Pozri rozšírený odhad následkov SEK(2004) 931. Je to jediná medzinárodne uznávaná definícia vidieckych oblastí. V niektorých prípadoch však celkom nezohľadňuje obyvateľstvo, ktoré žije vo vidieckych oblastiach s vyššou hustotou obyvateľstva, najmä v prímestských oblastiach. V súvislosti s týmito usmerneniami sa používa len na štatistické a opisné účely.

<sup>(2)</sup> Merané ako HDP/PKS.

V krajinách EÚ 25 sa 77 % plochy pôdy využíva na poľnohospodárske a lesohospodárske účely. Výsledky poľnohospodárstva v ochrane a zlepšovaní prírodných zdrojov boli v posledných rokoch zmiešané. Pokiaľ ide o kvalitu vody, celkový nadbytok dusíka sa vo väčšine starých členských štátov od roku 1990 mierne znížil, hoci v niektorých krajinách a regiónoch stále dochádza k výraznému presakovaniu živín. V mnohých oblastiach pretrvávajú problémy s emisiami amoniaku, eutrofizáciou, znehodnocovaním pôdy a zmenšovaním biodiverzity. Čoraz väčšia časť poľnohospodárskej plochy sa však využíva na organickú výrobu (5,4 miliónov hektárov v EÚ) a obnoviteľné zdroje (odhaduje sa, že v roku 2004 sa na bioenergetickú výrobu využívalo 1,4 milióna hektárov, z čoho 0,3 milióna hektárov pre energetické plodiny najvyššej kvality a 0,6 milióna hektárov na nevyužitú pôdu). Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo budú čoraz viac ovplyvňovať dlhodobé trendy klimatických zmien. Došlo k pokroku pri ochrane biodiverzity vďaka uskutočňovaniu programu Natura 2000 – približne 12 – 13 % poľnohospodárskej a lesnej plochy bolo označených za chránené územia Natura 2000. Poľnohospodárske systémy s vysokou prírodnou hodnotou zohrávajú dôležitú úlohu pri uchovávaní biodiverzity a biotopov, ako aj pri ochrane krajiny a kvality pôdy. Vo väčšine členských štátov sa tieto poľnohospodárske systémy využívajú na 10 % až 30 % poľnohospodárskej plochy. V niektorých oblastiach by ukončenie poľnohospodárskej činnosti mohlo vážne ohroziť životné prostredie.

Vidiecke oblasti preto budú musieť v nadchádzajúcich rokoch riešiť problémy súvisiace s rastom, zamestnanosťou a trvalo udržateľným rozvojom. Ponúkajú však skutočné možnosti vďaka svojmu potenciálu rastu v nových odvetviach, poskytovaní vidieckych rekreačných zariadení a cestovného ruchu, svojej príťažlivosti ako priestoru na život a prácu, ako aj úlohy zásobárne prírodných zdrojov a typov krajiny s vysokou hodnotou.

Poľnohospodárske a potravinárske odvetvie sa musí chopiť príležitostí, ktoré mu ponúkajú nové prístupy, technológie a inovácie, aby uspokojil rastúci dopyt na európskom a svetovom trhu. Vidieckym oblastiam a agropotravinárskemu odvetviu umožnia s dôverou hľadiť do budúcnosti najmä investície do kľúčových zdrojov ľudského kapitálu.

Pri príležitosti obnovenia lisabonskej stratégie Európska rada potvrdila, že túto stratégiu treba chápať v širšom kontexte požiadavky trvalo udržateľného rozvoja, ktorý vyžaduje, aby sa súčasné potreby uspokojovali bez toho, aby sa táto možnosť uprela budúcim generáciám<sup>(1)</sup>. Nové programovacie obdobie poskytuje jedinečnú príležitosť, aby sa podpora z nového EPFRV opätovne zamerala na rast, zamestnanosť a trvalú udržateľnosť. Z tohto hľadiska plne zodpovedá vyhláseniu o hlavných zásadách trvalo udržateľného rozvoja<sup>(2)</sup> a obnovenému lisabonskému akčnému programu, ktorý chce využívať prostriedky na to, aby Európa pritiahla viac investícií a pracovných síl, aby sa podporilo vzdelávanie a inovácie pre rast a zvýšil počet a kvalita pracovných miest.

Politika rozvoja vidieka musí vidieckym oblastiam pomôcť, aby v období rokov 2007 – 2013 tieto ciele splnili. Vyžaduje si to strategickjší prístup ku konkurencieschopnosti, k tvorbe pracovných miest a inovácií vo vidieckych oblastiach, ako aj lepšiu správu pri uskutočňovaní programov. Väčšia pozornosť sa musí v poľnohospodárskom a lesohospodárskom odvetví zamerať na prezieravé investície do ľudí, know-how a kapitálu, na nové spôsoby poskytovania všeobecne prospešných služieb v oblasti životného prostredia a na tvorbu početnejších a kvalitnejších pracovných miest prostredníctvom diverzifikácie najmä pre ženy a mladých ľudí. Politika rozvoja vidieka môže prispieť k trvalo udržateľnému rozvoju územia Európy tým, že pomôže vidieckym oblastiam EÚ využiť ich potenciál byť príťažlivým miestom pre investície, prácu a život.

### 3. STANOVENIE PRIORÍT SPOLOČENSTVA PRE POLITIKU ROZVOJA VIDIEKA NA PROGRAMOVACIE OBDOBIE 2007 – 2013

V rámci cieľov, ktoré ustanovilo nariadenie (ES) č. 1698/2005, strategické usmernenia uvedené ďalej určujú pre Spoločenstvo priority v súlade s článkom 9 nariadenia. Cieľom týchto usmernení je integrovať hlavné politické priority, ktoré vytýčila Európska rada vo svojich záveroch zo zasadnutí v Lisabone a Göteborgu. Pre každý súbor priorít sa uvádzajú ilustratívne kľúčové činnosti. Na základe týchto strategických usmernení vypracuje každý členský štát plán svojej národnej stratégie ako referenčný rámec pre vypracovanie programov rozvoja vidieka.

<sup>(1)</sup> Závery predsedníctva Európskej rady zo zasadnutia v Bruseli (22. a 23. marca 2005).

<sup>(2)</sup> Závery predsedníctva Európskej rady zo zasadnutia v Bruseli (16. a 17. júna 2005).

Prostriedky určené na priority rozvoja vidieka Spoločenstva (v rámci predpísaných limitov minimálneho financovania pre každú os) budú závisieť od konkrétnej situácie, silných a slabých stránok a príležitostí v rámci každej programovej oblasti. Každá priorita Spoločenstva a jej prínos k plneniu lisabonských a göteborgských cieľov sa bude musieť na úrovni členského štátu premietnuť do národného strategického plánu a programov rozvoja vidieka. V mnohých prípadoch sa pre osobitné problémy súvisiace s agropotravinárskym reťazcom alebo s environmentálnou, klimatickou a geografickou situáciou poľnohospodárstva a lesného hospodárstva určia národné alebo regionálne priority. Vidiecke oblasti sa môžu stretnúť aj s inými osobitnými problémami, ako napríklad s tlakom prímestských oblastí, nezamestnanosťou, odlahlosťou alebo nízkou hustotou zaľudnenia.

### 3.1. Zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskeho a lesohospodárskeho odvetvia

#### *Strategické usmernenie Spoločenstva*

Európske poľnohospodárske, lesohospodárske a potravinárske odvetvie majú veľký potenciál pre vývoj vysoko kvalitných výrobkov s vysokou pridanou hodnotou, ktoré uspokojujú rôznorodý a rastúci dopyt európskych spotrebiteľov a svetových trhov.

Prostriedky určené na **os 1** by mali prispievať k posilneniu a dynamizovaniu európskeho agropotravinárskeho odvetvia tým, že sa sústredia na priority odovzdávania vedomostí, modernizácie, inovácie a kvality v potravinovom reťazci a na prioritné odvetvia pre investície do materiálneho a ľudského kapitálu.

S cieľom splniť tieto priority sa členské štáty nabádajú, aby podporu sústredili na kľúčové činnosti. Medzi tieto kľúčové činnosti môžu patriť:

- i) Reštrukturalizácia a modernizácia poľnohospodárskeho odvetvia, ktorá naďalej zohráva významnú úlohu v rozvoji mnohých vidieckych oblastí, najmä v nových členských štátoch. Úspešné prispôbenie poľnohospodárstva môže byť kľúčom k zlepšeniu konkurencieschopnosti a trvalej udržateľnosti poľnohospodárskeho odvetvia z hľadiska životného prostredia a k zvýšeniu počtu pracovných miest a rastu v súvisiacich hospodárskych oblastiach. Zahŕňa to podporu prípravy na zmenu v poľnohospodárskom odvetví v súvislosti s reštrukturalizáciou a modernizáciou a vypracovanie proaktívneho prístupu k odbornej príprave a rekvalifikácii poľnohospodárov, najmä pokiaľ ide o prenosné zručnosti.
- ii) Zlepšenie integrácie v agropotravinárskom reťazci. Európsky potravinársky priemysel patrí k najkonkurencieschopnejším a najinovačnejším na svete, čelí však rastúcej svetovej konkurencii. Vidiecke hospodárstvo má značné možnosti z hľadiska vývoja nových výrobkov a ich uvádzania na trh, uchovávaní väčšej hodnoty vo vidieckych oblastiach prostredníctvom systémov kvality a zviditeľňovania európskych výrobkov na svetovom trhu. K tomuto integračnému procesu prispieje využívanie poradenských služieb a podpory pri plnení noriem Spoločenstva. Trhovo orientované poľnohospodárske odvetvie prispieje k ďalšej konsolidácii postavenia európskeho agropotravinárskeho odvetvia ako významného zamestnávateľa a zdroja hospodárskeho rastu.
- iii) Uľahčenie inovácií a prístupu k výskumu a rozvoju (VaR). Inovácie sú pre európske poľnohospodárske, agropotravinárske a lesohospodárske odvetvie čoraz dôležitejšie. Kým najväčšie európske agropotravinárske spoločnosti reagujú na nové trendy veľmi pohotovo, zavádzanie nových výrobkov a postupov by mohlo významne prispieť k zvýšeniu výkonnosti menších spracovateľských a poľnohospodárskych podnikov. Nové formy spolupráce by mohli predovšetkým uľahčiť prístup k výskumu a rozvoju, inováciám a opatreniam v rámci siedmeho rámcového programu <sup>(1)</sup>;
- iv) Podpora zavádzania a šírenia informačných a komunikačných technológií (IKT). Agropotravinárske odvetvie ako celok zaostáva v zavádzaní informačných a komunikačných technológií. Platí to najmä pre malé podniky. Aplikácie elektronického podnikania využívajú takmer výlučne len nadnárodné podniky a ich väčší dodávatelia. Fondy rozvoja vidieka by mali dopĺňať budúce iniciatívy Komisie, ako napr. iniciatívu i2010 v oblasti elektronického podnikania (najmä vo vzťahu k malým a stredným podnikom), počítačových zručností a elektronického vzdelávania.

<sup>(1)</sup> V tejto súvislosti by sa mala zohľadniť aj práca Stáleho výboru pre poľnohospodársky výskum.

- v) Podpora dynamického podnikania. Najnovšie reformy vytvorili pre európske poľnohospodárstvo trhovu orientované prostredie. Poľnohospodárskym podnikom to prináša nové možnosti. Využitie tohto hospodárskeho potenciálu však závisí od rozvíjania strategických a organizačných schopností. Významnú úlohu z tohto hľadiska môže zohrať podpora mladých poľnohospodárov, aby sa venovali tomuto povolaniu.
- vi) Získanie nových odbytov pre poľnohospodárske a lesnícke výrobky. Nové odbytové trhy môžu ponúknuť vyššiu pridanú hodnotu, a to najmä pre kvalitné výrobky. Podpora investícií a odbornej prípravy v oblasti nepotravinárskej výroby v rámci rozvoja vidieka môže dopĺňať opatrenia prijaté v rámci prvého piliera tým, že pre výrobky vytvorí nové inovačné odbytové trhy alebo pomôže pri vývoji obnoviteľných energetických materiálov, biopalív a rozširovaní spracovateľských kapacít.
- vii) Zlepšovanie ochrany životného prostredia v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve. Dlhodobá trvalá udržateľnosť bude závisieť od schopnosti vyrábať výrobky, ktoré si spotrebitelia chcú kúpiť, a zároveň dodržiavať vysoké environmentálne normy. Investície do zvýšenej ochrany životného prostredia môžu viesť aj k zvýšeniu efektívnosti výroby, čo by bolo na prospech všetkých zúčastnených.

Na podporu generácie výmeny v poľnohospodárstve sa môžu zväziť kombinácie opatrení dostupných v osi 1, prispôbené potrebám mladých poľnohospodárov.

### 3.2. Zlepšovanie životného prostredia a vidieka

#### *Strategické usmernenie Spoločenstva*

Na ochranu a zlepšenie prírodných zdrojov EÚ a typov krajiny vo vidieckych oblastiach by mali prostriedky určené na os 2 prispieť k trom oblastiam prioritným na úrovni EÚ: biodiverzite a ochrane a rozvoju poľnohospodárskych a lesohospodárskych systémov s vysokou prírodnou hodnotou a tradičných poľnohospodárskych typov krajiny, vode a klimatickým zmenám.

Opatrenia dostupné v osi 2 by sa mali využívať na integráciu týchto environmentálnych cieľov a prispieť k vytvoreniu poľnohospodárskej a lesohospodárskej siete Natura 2000, k splneniu göteborgského záväzku zvrátiť do roku 2010 zmenšovanie biodiverzity, cieľov ustanovených v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES z 23. októbra 2000, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia Spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva <sup>(1)</sup> a cieľov Kjótskeho protokolu pre zmierňovanie klimatických zmien.

S cieľom splniť tieto priority sa členské štáty nabadajú, aby podporu sústredili na kľúčové činnosti. Medzi tieto kľúčové činnosti môžu patriť:

- i) Podpora služieb v oblasti životného prostredia a poľnohospodárskych postupov šetrných k zvieratám. Európski občania očakávajú od poľnohospodárov, že budú dodržiavať záväzné normy. Mnohí však súhlasia, že poľnohospodári by sa mali odmeňovať za to, že sa zaviazu poskytovať služby nad rámec týchto noriem, ktoré by trh sám od seba neposkytol, najmä ak sa týkajú osobitných zdrojov so zvláštnym významom pre poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, ako je voda a pôda.
- ii) Uchovávanie poľnohospodárskej krajiny a lesov. Veľkú časť cenného vidieckeho prostredia v Európe sformovalo poľnohospodárstvo. Trvalo udržateľné postupy manažmentu krajiny môžu pomôcť znížiť riziká, ktoré vyplývajú z ukončenia poľnohospodárskej činnosti, rozširovania púští a lesných požiarov, a to najmä v znevýhodnených oblastiach. Vhodné poľnohospodárske systémy pomáhajú uchovať rôzne typy krajiny a biotopov od mokradí po suché lúky a horské pasienky. V mnohých oblastiach ide o významnú súčasť kultúrneho a prírodného dedičstva a celkovej príťažlivosti vidieckych oblastí ako priestoru na život a prácu.

<sup>(1)</sup> Ú.v. ES L 327, 22.12.2000, s. 1. Smernica zmenená a doplnená rozhodnutím č. 2455/2001/ES (Ú.v. ES L 331, 15.12.2001, s. 1).

- iii) Boj proti klimatickej zmene. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo sú na čele vývoja obnoviteľných zdrojov energie a materiálov pre bioenergetické zariadenia. Vhodné poľnohospodárske a lesohospodárske postupy môžu prispieť k zníženiu emisií skleníkových plynov, uchovaniu schopnosti absorbovať uhlík a zachovaniu organickej hmoty v zložení pôdy a tiež môžu pomôcť v prispôbovaní sa vplyvom klimatických zmien.
- iv) Konsolidácia príspevku organického poľnohospodárstva. Organické poľnohospodárstvo predstavuje komplexný prístup k trvalo udržateľnému poľnohospodárstvu. Z tohto hľadiska by sa mohol ďalej posilniť jeho príspevok k plneniu cieľov v oblasti ochrany životného prostredia a blaha zvierat.
- v) Podpora environmentálnych/hospodárskych všeobecne prospešných iniciatív. Poskytovanie ekologického tovaru, najmä prostredníctvom agro-environmentálnych opatrení, môže obohatiť identitu vidieckych oblastí a ich potravinárskych výrobkov. Môžu tvoriť základ pre rast a zamestnanosť vďaka cestovnému ruchu a poskytovaniu vidieckych rekreačných zariadení najmä v spojení s diverzifikáciou cestovného ruchu, remeselníctva, odbornej prípravy a nepotravinárskeho odvetvia.
- vi) Podpora územnej rovnováhy. Programy rozvoja vidieka môžu významnou mierou prispieť k príťažlivosti vidieckych oblastí. V konkurencieschopnej, znalostnej ekonomike môžu tiež pomôcť pri zachovaní rovnováhy medzi mestskými a vidieckymi oblasťami. V spojení s inými programovými osami môžu opatrenia v oblasti manažmentu krajiny pozitívne prispieť k priestorovému rozloženiu hospodárskej činnosti a územnej kohézii.

### 3.3. Zlepšovanie kvality života vo vidieckych oblastiach a podpora diverzifikácie vidieckeho hospodárstva

#### *Strategické usmernenie Spoločenstva*

Prostriedky určené pre oblasti diverzifikácie vidieckeho hospodárstva a kvality života vo vidieckych oblastiach v osi 3 by mali prispieť k zastrešujúcej priorite, ktorou je tvorba pracovných príležitostí a podmienok pre rast. Opatrenia dostupné v osi 3 by sa mali použiť najmä na podporu budovania kapacít, získavania zručností a organizácie pre rozvoj miestnych stratégií a mali byť tiež pomôcť zabezpečiť, aby vidiecke oblasti ostali príťažlivé pre budúce generácie. Pri podpore odborného vzdelávania, informovanosti a podnikania by sa mali zohľadniť osobitné potreby žien, mladých ľudí a starších pracovníkov.

S cieľom splniť tieto priority sa členské štáty nabádajú, aby podporu sústredili na kľúčové činnosti. Medzi tieto kľúčové činnosti môžu patriť:

- i) Zvyšovanie hospodárskej činnosti a miery zamestnanosti vo vidieckom hospodárstve v širšom zmysle. Diverzifikácia je potrebná pre rast, zamestnanosť a trvalo udržateľný rozvoj vo vidieckych oblastiach a prispieva k lepšej územnej rovnováhe z hospodárskeho, ako aj sociálneho hľadiska. Cestovný ruch, remeslá a poskytovanie vidieckych rekreačných zariadení sú v mnohých oblastiach rastovými odvetviami a vo vidieckom hospodárstve v širšom zmysle ponúkajú príležitosti pre diverzifikáciu nepoľnohospodárskych činností na farmách a rozvoj mikropodnikov.
- ii) Podpora vstupu žien na pracovný trh. V mnohých vidieckych oblastiach predstavuje osobitnú prekážku neadekvátna starostlivosť o deti. Prístup na pracovný trh môžu uľahčiť miestne iniciatívy na rozvoj zariadení starostlivosti o deti. Môže ísť o rozvoj infraštruktúry starostlivosti o deti, prípadne v spojení s iniciatívami na podporu zakladania malých podnikov zameraných na vidiecke činnosti a miestne služby.
- iii) Oživenie dedín. Integrované iniciatívy spájajúce diverzifikáciu, zakladanie podnikov a investície do kultúrneho dedičstva, infraštruktúry pre miestne služby a renovácie môžu prispieť k zlepšeniu hospodárskych vyhládok, ako aj kvality života.

- iv) Rozvoj mikropodnikov a remesiel, ktorý môže vychádzať z tradičných zručností alebo prinášať nové zručnosti, najmä v spojení s nákupom vybavenia, odbornou prípravou a školením, a tak pomôcť pri podpore podnikania a rozvoji hospodárskej štruktúry.
- v) Školenie mladých ľudí v zručnostiach potrebných pre diverzifikáciu miestneho hospodárstva, ktoré môže využiť dopyt po cestovnom ruchu, rekreácii, službách v oblasti životného prostredia, tradičných vidieckych postupoch a kvalitných výrobkoch.
- vi) Podpora zavádzania a šírenia informačných a komunikačných technológií (IKT). Zavádzanie a šírenie informačných a komunikačných technológií je vo vidieckych oblastiach nevyhnutným predpokladom diverzifikácie, ako aj miestneho rozvoja, poskytovania miestnych služieb a začleňovania do informačnej spoločnosti. Prostredníctvom iniciatív v oblasti informačných a komunikačných technológií na dedinách, ktoré poskytnú počítačové vybavenie, prepojenie do sietí a školenia v počítačových zručnostiach využívajúc štruktúry komunít, sa môžu dosiahnuť veľké úspory. Takéto iniciatívy môžu značne uľahčiť zavádzanie informačných technológií do miestnych poľnohospodárskych a vidieckych podnikov, ako aj rozširovanie elektronického podnikania a elektronického obchodu. Ak sa majú prekonať nevýhody vyplývajúce zo zemepisnej polohy, treba plne využiť možnosti, ktoré ponúka internet a širokopásmové komunikácie, napríklad podporované regionálnymi programami v rámci štrukturálnych fondov.
- vii) Rozvoj poskytovania a inovačného využívania obnoviteľných zdrojov energie, ktoré môže prispievať k vytváraniu nových odbytových trhov pre poľnohospodárske a lesnícke výrobky, poskytovaniu miestnych služieb a diverzifikácii vidieckeho hospodárstva.
- viii) Podpora rozvoja cestovného ruchu. Cestovný ruch je v mnohých vidieckych oblastiach významným rastovým odvetvím a môže stavať na kultúrnom a prírodnom dedičstve. Zvýšené využívanie informačných a komunikačných technológií v cestovnom ruchu pri rezerváciách, propagácii, marketingu, príprave služieb a rekreačných činnostiach môže prispieť k zvýšeniu počtu návštevníkov a predĺženiu ich pobytu, najmä ak sa vytvorí prepojenia na menšie zariadenia a podporí sa agroturistika.
- ix) Modernizácia miestnej infraštruktúry, najmä v nových členských štátoch. V najbližších rokoch dôjde k značným investíciám do významnej telekomunikačnej, dopravnej, energetickej a vodohospodárskej infraštruktúry. Štrukturálne fondy významne podporia projekty od transeurópskych sietí po budovanie spojení s priemyselnými a vedeckými parkami. Ak sa má v oblasti rastu a zamestnanosti plne uplatniť multiplikačný účinok, môže malá miestna infraštruktúra, podporovaná v rámci programov rozvoja vidieka, zohrať významnú úlohu pri spájaní týchto dôležitých investícií s miestnymi stratégiami diverzifikácie a rozvojom potenciálu poľnohospodárskeho a potravinárskeho odvetvia.

#### 3.4. Budovanie miestnych kapacít pre zamestnanosť a diverzifikáciu

##### *Strategické usmernenie Spoločenstva*

Prostriedky určené na os 4 (Leader) by mali prispieť k splneniu priorít osí 1 a 2, a najmä osí 3 a zároveň zohrať významnú úlohu pri splnení horizontálnej priority zlepšenia správy a mobilizácie endogénneho rozvojového potenciálu vidieckych oblastí.

Podpora v rámci osí 4 ponúka možnosť prepojiť na základe miestnej stratégie rozvoja pod vedením Spoločenstva, ktorá vychádza z miestnych potrieb a silných stránok, všetky tri ciele – konkurencieschopnosť, životné prostredie a kvalitu života/diverzifikáciu. Integrované prístupy, ktoré zahŕňajú poľnohospodárov, lesníkov a iných vidieckych aktérov, môžu ochrániť a zlepšiť miestne prírodné a kultúrne dedičstvo, zvýšiť povedomie v oblasti životného prostredia, investovať do výroby a propagácie typických výrobkov, cestovného ruchu a obnoviteľných zdrojov a energie.



S cieľom splniť tieto priority sa členské štáty nabádajú, aby podporu sústredili na kľúčové činnosti. Medzi tieto kľúčové činnosti môžu patriť:

- i) Budovanie kapacít miestneho partnerstva, oživovanie a propagácia získavania zručností, ktoré môžu pomôcť pri mobilizácii miestneho potenciálu.
- ii) Podpora partnerstva súkromného a verejného sektora. Pri podpore inovačných prístupov k rozvoju vidieka a spájani súkromného a verejného sektora bude naďalej zohrávať dôležitú úlohu najmä program Leader.
- iii) Podpora spolupráce a inovácií. Miestne iniciatívy (ako napr. program Leader) a podpora diverzifikácie môžu zohrať zásadnú úlohu pri získavaní ľudí pre nové myšlienky a prístupy, pri podpore inovácií a podnikania a môže podporovať účasť a poskytovanie miestnych služieb. Internetové fóra môžu pomôcť pri šírení vedomostí, výmene osvedčených postupov a inovácií vidieckych výrobkov a služieb.
- iv) zlepšenie miestnej správy. Program Leader môže podporou inovačných prístupov k prepájaniu poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a miestneho hospodárstva a tým pomôcť pri diverzifikácii hospodárskej základne a posilňovaní sociálno-ekonomickej štruktúry vidieckych oblastí.

### 3.5. Zaručenie konzistentnosti v programovaní

#### *Strategické usmernenie Spoločenstva*

Pri príprave svojich národných stratégií by mali členské štáty zaručiť čo najväčšiu súčinnosť medzi osami, ako aj v ich rámci a zároveň sa vyhnúť možným rozporom. V prípade potreby môžu vytvoriť integrované prístupy. Mali by sa tiež zamyslieť nad tým, ako zohľadnia iné stratégie na úrovni EÚ, ako napríklad akčný plán pre organické poľnohospodárstvo a potraviny, záväzok vo väčšej miere využívať obnoviteľné zdroje energie <sup>(1)</sup>, potrebu vytvoriť strednodobú a dlhodobú stratégiu EÚ pre boj proti klimatickým zmenám <sup>(2)</sup> a potrebu predvídať pravdepodobné účinky na poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, stratégiu a akčný plán EÚ v oblasti lesného hospodárstva (ktoré môžu pomôcť pri plnení cieľov rastu, zamestnanosti a trvalej udržateľnosti) a priority uvedené v šiestom akčnom programe Spoločenstva v oblasti životného prostredia ustanovenom rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 1600/2002/ES <sup>(3)</sup>, najmä tie priority, ktoré si vyžadujú tematické environmentálne stratégie (ochrana pôdy, ochrana a uchovanie morského prostredia, trvalo udržateľné využívanie pesticídov, znečisťovanie ovzdušia, mestské prostredie, trvalo udržateľné využívanie zdrojov a recyklácia odpadu).

Na úrovni EÚ a členských štátov je dostupných niekoľko prostriedkov na zlepšenie správy a uskutočňovania politiky. Technická pomoc sa dá využiť na vybudovanie európskych a vnútroštátnych sietí pre rozvoj vidieka ako základne pre výmenu osvedčených postupov a odborných poznatkov o všetkých aspektoch tvorby politiky, správy a vykonávania medzi zainteresovanými stranami. Pri príprave národných stratégií sa budú musieť zväziť informovanosť a propagácia s cieľom včasného zapojenia rôznych aktérov a budú sa musieť rozpracovať pre neskoršie etapy vykonávania.

### 3.6. Komplementárnosť nástrojov Spoločenstva

#### *Strategické usmernenie Spoločenstva*

Je potrebné podporovať súčinnosť medzi štrukturálnou politikou, politikou zamestnanosti a politikou rozvoja vidieka. V tejto súvislosti by mali členské štáty zaručiť komplementárnosť a vnútorný súlad činností, ktoré sa majú financovať z Európskeho fondu pre regionálny rozvoj, Kohézneho fondu, Európskeho sociálneho fondu, Európskeho fondu rybného hospodárstva a EPFRV na určitom území a v určitej oblasti činnosti. Hlavné zásady, pokiaľ ide o demarkačnú líniu a mechanizmy spolupráce medzi činnosťami podporovanými z rôznych fondov, by sa mali vymedziť v národnom strategickom referenčnom rámci/národnom strategickom pláne.

<sup>(1)</sup> Závody predsedníctva Európskej rady zo zasadnutia v Bruseli (25. a 26. marca 2004).

<sup>(2)</sup> Závody predsedníctva Európskej rady zo zasadnutia v Bruseli (22. a 23. marca 2005).

<sup>(3)</sup> Ú. v. ES L 242, 10.9.2002, s. 1.

Hlavnou zásadou v prípade investícií do infraštruktúry by mohol byť rozsah intervencie. Napríklad pri investíciách do dopravnej a inej infraštruktúry na úrovni členských štátov, na regionálnej alebo subregionálnej úrovni by sa využívali nástroje kohéznej politiky, kým na miestnej úrovni by sa mohlo využívať opatrenie pre základné služby v rámci osi 3, čím by sa prepojila miestna a regionálna úroveň.

Pokiaľ ide o rozvoj ľudského kapitálu, mala by sa podpora v rámci rozvoja vidieka sústrediť na poľnohospodárov a hospodárske subjekty zapojené do diverzifikácie vidieckeho hospodárstva. Obyvateľstvo vidieckych oblastí by mohlo dostávať podporu v rámci integrovaného prístupu typu „zdola nahor“. Činnosti v týchto oblastiach by sa mali uskutočňovať v úplnom súlade s cieľmi európskej stratégie zamestnanosti, uvedenými v integrovaných usmereniach pre rast a zamestnanosť, a v súlade s opatreniami na základe národných reformných programov v rámci lisabonského procesu. Cieľom pracovného programu „Vzdelávanie a odborná príprava 2010“ je dosiahnuť lisabonské ciele pre oblasť vzdelávania a odbornej prípravy. Celoživotné vzdelávanie je základným princípom tohto programu a vzťahuje sa na všetky úrovne a typy vzdelávania a odbornej prípravy, okrem iného v poľnohospodárskom, lesohospodárskom a agropotravinárskom odvetví.

#### 4. SYSTÉM PODÁVANIA SPRÁV

Nariadenie (ES) č. 1698/2005 predpokladá strategické monitorovanie stratégií Spoločenstva a národných stratégií. Základom pre podávanie správ o pokroku bude spoločný rámec monitorovania a hodnotenia, ktorý sa ustanoví v spolupráci s členskými štátmi.

Tento rámec poskytne obmedzený počet spoločných ukazovateľov a spoločnú metodiku. Doplnia ho ukazovatele špecifické pre jednotlivé programy, ktoré odzrkadľujú charakter každej programovej oblasti.

Spoločný súbor ukazovateľov umožní zhromažďovať výstupy, výsledky a následky na úrovni EÚ a pomôže hodnotiť, aký pokrok sa dosiahol pri plnení priorit Spoločenstva. Základné ukazovatele stanovené na začiatku programovacieho obdobia umožnia zhodnotiť východiskovú situáciu a vytvoria základ pre vypracovanie programovej stratégie.

Priebežne sa budú uskutočňovať hodnotiace činnosti, ktoré budú na úrovni programu zahŕňať hodnotenie *ex ante*, priebežné hodnotenie a hodnotenie *ex post*, ako aj iná hodnotiacia činnosť, ktorá sa bude považovať za užitočnú pre zlepšenie riadenia a výsledkov programu. Sprevádzať ich budú tematické štúdie a komplexné hodnotenia na úrovni Spoločenstva, ako aj činnosti európskej siete pre rozvoj vidieka ako základne pre výmenu skúseností a budovanie kapacít hodnotenia v členských štátoch. Výmena osvedčených postupov a delenie sa o výsledky hodnotenia môžu významnou mierou prispieť k efektívnosti rozvoja vidieka. Z tohto hľadiska by európska sieť mala zohrať ústrednú úlohu pri uľahčovaní kontaktov.